

4. Радченко І. Майстер-клас : мультимедійні жанри. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2008. № 10. С. 9-17.

Карнаух Ірина – здобувач ступеня вищої освіти магістра факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: використання мультимедіа на уроках словесності.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Родюк Н. Ю.

Дарія Кислиця

**ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КОЛЕКТИВНО-ГРУПОВОГО НАВЧАННЯ
НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В 6 КЛАСІ
ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ**

Уроки української мови – це сумлінна, науково організована й результативна праця всіх учнів у взаємодії з учителем, яка розвиває творчі здібності школярів; сприяє здобуванню знань дітьми самостійною роботою думки; диференціює та індивідуалізує процес навчання; стимулює роботу з додатковою літературою; розвиває аналітичне мислення, вміння робити узагальнення; формує в учнів навички самооцінки та самоконтролю своєї освітньої діяльності.

Інтерактивне навчання – це цікавий та перспективний напрямок педагогіки, який сприяє створенню ситуацій психологічної єдності в класі, забезпечує можливість самовираження особистості кожного, активізації пізнавальної діяльності школярів [1, с. 5].

Одним із кроків підвищення ефективності уроків української мови є впровадження разом із традиційними методами навчання інтерактивних технологій. Провідною ідеєю розробки є використання інтерактивних технологій на уроках української мови, які включають в себе чітко спланований очікуваний результат навчання, окремі інтерактивні методи і прийоми, які активізують пізнавальну діяльність учнів.

Актуальність дослідження. Модернізація освітнього процесу на сучасному етапі сприяє формуванню та розвитку творчої особистості, спроможної повноцінно реалізуватись у житті. Ефективними вважають уроки з використанням інтерактивних технологій навчання, які активізують пізнавальну діяльність учнів. Вирішення актуальних проблем сьогодення потребує радикальних змін у методиці навчання, що неможливе без озброєння вчителів конкретними методиками та технологіями.

Мета дослідження полягає в розгляді та аналізі використання інтерактивних технологій колективно-групового навчання на уроках української мови в 6 класі як засобу активізації пізнавальної діяльності учнів.

Стан досліджень. Праці вітчизняних науковців, які приділили увагу дослідженню інтерактивних методів навчання: Л. Варзацька, Р. Балан, О. Вербило, Л. Кратасюк, М. Олійник, М. Пентилюк, О. Пометун, Л. Пироженко; І. Єрмаков, Д. Пузжов, Г. Несен, І. Родигіна, Л. Сохань (компетентнісний підхід до навчання), О. Пехота, Т. Гришина (освітні технології) тощо.

Виклад матеріалу. Термін «інтерактив» прийшов до нас з англійської мови від слова «interact», де «inter» – взаємний і «act» – діяти. Таким чином, інтерактивний – здатний до взаємодії, діалогу [3, с. 4]. Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну передбачену мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен здобувач освіти відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність. Таке навчання передбачає роботу в парах, трійках, малих і великих групах, навчальні ігри, дискусії тощо.

При використанні інтерактивних методів, як правило, моделюються реальні життєві ситуації, пропонуються проблеми для спільного вирішення, застосовуються рольові ігри, тому такі методи сприяють формуванню в здобувачів освіти вмінь і навичок, виробленню їхніх власних цінностей, створюють атмосферу співпраці, творчої взаємодії в навчанні.

Інтерактивне навчання – це навчання в режимі діалогу, під час якого відбувається взаємодія учасників педагогічного процесу з метою взаєморозуміння, спільного вирішення навчальних завдань, розвитку особистісних якостей учнів [3, с. 10].

Упроваджувати інтерактивні технології на уроках української мови потрібно задля формування освіченої, творчої особистості школяра, становлення його фізичного та морального здоров'я. Адже забезпечення пріоритетного розвитку людини – це основне завдання, яке стоїть перед закладом освіти. У зв'язку з цим основна мета вчителів-словесників полягає у сприянні мовленнєвому розвитку здобувачів освіти, які б уміли змістовно, зв'язно та стилістично грамотно висловлювати свої думки. Навчання як потужний освітньо-культурний чинник має бути спрямоване на розкриття внутрішніх ресурсів особистості учня, виявлення вже закладених у ньому потенційних можливостей [4, с. 36]. Ефективність навчання залежить від уміння вчителя обрати метод чи прийом навчання в конкретних умовах для кожного уроку, застосувати оптимальні педагогічні технології, які б проектували кінцеві якості особистості.

Потрібно надавати перевагу тим методам, які звернені до свідомості й активності школярів у навчанні. Саме інтерактивне навчання, як різновид активного, має свої закономірності, особливості.

Сучасні методики навчання української мови великого значення надають розвитку усного та писемного мовлення, мовленнєвій культурі особистості. Комунікативно-діяльнісний підхід передбачає орієнтацію уроку на мовлення та мову як засіб спілкування й пізнання. Реалізувати комунікативну діяльність на уроці допоможе робота в групах, де учні роблять

перші кроки до толерантного спілкування, де виховується повага до особистості, виробляється вміння цінувати думку однокласників, переконливо доводити свою думку, виявляти наполегливість в обстоюванні своєї позиції [5, с. 34].

На різних етапах процесу взаємопов'язаного навчання мови й мовлення доцільно використовувати саме інтерактивні методи навчання. На початковому етапі – це ознайомлення з поняттям, активізації виучуваних форм варто застосовувати фронтальну форму організації навчальної діяльності учнів. Так школярі вчаться спостерігати, порівнювати, зіставляти певні мовні явища. Колективне спілкування сприяє взаємопорозумінню, адже «мальовничість слова» майстра надихає на співпрацю, яка дає радість та задоволення.

На етапі закріплення, корекції, контролю, узагальнення розширюється уявлення про лексичне значення слова, його сполучуваність, функціональну роль, розвивається вміння добирати мовні засоби з огляду на ситуацію. Парна та групова робота допоможе розв'язати певну проблему, дійти спільного висновку, обґрунтувати рішення. Спілкуючись у групі, учень не тільки вчиться сам, а й учить інших. Тут спостерігається високий рівень обміну інформацією, надається можливість висловитися кожному, створюючи діалогічне мовлення. Робота в малих групах будується на принципах рівноправності.

На етапі застосування здобутих мовних знань розвиваються комунікативні вміння створювати тексти різних типів. Підвищений інтерес до знань спонукає школярів самостійно розвивати свої вміння, знаходити цікаву інформацію з теми, а також, розкриває внутрішній потенціал кожної дитини.

До технологій колективно-групового навчання належать інтерактивні технології, що передбачають одночасну спільну (фронтальну) роботу всього класу, тому правильним та логічним буде застосування таких методів та прийомів, які вчитель може застосовувати в 6 класах.

- **Обговорення проблеми в загальному колі.** Це загальновідома технологія, яка застосовується, як правило, у комбінації з іншими. Її метою є пояснення певних положень, привертання уваги учнів до складних або проблемних питань у навчальному матеріалі, мотивація пізнавальної діяльності, актуалізація опорних знань тощо.

- **Мікрофон.** Різновидом загальногрупового обговорення є технологія «Мікрофон», яка надає можливість кожному сказати щось швидко, по черзі, відповідаючи на запитання або висловлюючи свою думку чи позицію.

- **Незакінчені речення.** Робота за такою методикою дає присутнім змогу долати стереотипи, вільніше висловлюватися щодо запропонованих тем, відпрацьовувати вміння говорити коротко, але по суті й переконливо.

- **Навчаючи – учусь.** Цей метод використовується при вивченні блоку інформації або при узагальненні та повторенні вивченого. Він дає можливість учням взяти участь у передачі своїх знань однокласникам. Використання цього методу підвищує інтерес до навчання.

- **Ажурна пилка («Мозаїка», «Джигсо»).** Ця технологія використовується для створення на уроці ситуації, яка дає змогу школярам працювати разом для засвоєння великої кількості інформації за короткий проміжок часу.

- **Аналіз ситуації.** Технологія вчить учнів ставити запитання, відрізняти факти від думок, виявляти важливі та другорядні обставини, аналізувати та приймати рішення.

- **Вирішення проблем.** Метою застосування такої технології є навчити учнів самостійно вирішувати проблеми та приймати колективне рішення.

- **«Дерево знань».** Перед школярами знаходиться «дерево знань» (гілочка). На ньому висять плоди – запитання різної складності. Кожна група по черзі зриває і дає відповіді на одне запитання. Перед тим, як дати відповідь, школярі можуть порадитися із представниками своєї групи.

Приклади запитань:

➤ Що таке прикметник? (приклад)

- На які питання відповідає прикметник?
- Які є розряди прикметників?
- Які є ступені порівняння прикметників?
- За чим змінюється прикметник?
- Чим виступає в реченні прикметник?

• **«Кола на воді».** Клас ділиться на 5 чи 6 груп. Кожна група вибирає картку зі словом (стіна, квітка, сонце, місяць, папір), записують на аркуші стовпчиком. На кожну букву добираються інші слова, до слів – речення. На основі отриманих результатів складають оповідання, історію, казку, вірш. На проведення цієї гри відводиться 10 хвилин.

Наприклад:

С – сніжок – настав ранок – прокинулась сніжинка.

Т – танок – закружляла у веселому танку.

І – іній – іній укрит усе навкруги.

Н – небо – небо посилало сонячне проміння.

А – акація – сніжинка сіла на акацію перепочити.

• **«Мозкова атака»** – це відома інтерактивна технологія колективного обговорення, що широко використовується для вироблення кількох вирішень конкретної проблеми. Мозковий штурм спонукає учнів проявляти уяву та творчість, дає можливість їм вільно висловлювати свої думки. Наприклад: школярі висловлюють думки щодо вживання розділових знаків у виписаних реченнях.

Під час опрацювання розділу «Повторення, узагальнення та поглиблення вивченого в 5 класі» шестикласники повинні пригадати, а інколи й вивчити будову словосполучення, речення, будувати речення зі звертаннями, вставними словами, однорідними членами речення, із простого речення будувати складне. Щоб учні виявили бажання все це знати і розуміти, на допомогу приходять саме інтерактивні методи, розвивається взаємопідтримка та взаємовідповідальність, коли слабші школярі стараються, працюючи в групах, не підвести своїх одногрупників.

Наприклад, відновити речення, доповнюючи його однорідними членами; накреслити схеми речень з узагальнювальними словами.

Моя мати перша в світі навчила мене любити ..., легенький ранковий ..., п'яний ..., м'яту, маковий ..., осінній ... і ...

... і ... завжди є на столі українця.

Барвінок є символом ... та ...

Також, разом з учнями можна створити папку «Швидка літературознавча допомога», у якій в алфавітному порядку будуть розташовані у файлах терміни, які можна швидко знайти. Це допомагає дітям вчитися самостійно укладати словничок і швидко орієнтуватися в інших словниках. Крім того, зі школярами можна заводити й домашні «Словники літературознавчих термінів», що будуть поповнюватися ними протягом навчання не тільки в 6 класі, а й надалі.

Отже, інтерактивні технології охоплюють чітко спланований очікуваний результат навчання, окремі інтерактивні методи і прийоми, що стимулюють процес пізнання, а також умови й процедури, за допомогою яких можна досягти запланованих результатів. Технології колективно-групового навчання можуть використовуватися для досягнення будь-якої дидактичної мети: засвоєння, закріплення, перевірка знань тощо. Усі діти в класі мають можливість говорити, висловлюватися. Саме цей вид роботи дає час школярам подумати, обмінятися ідеями, озвучити свої думки перед класом. Застосовані методи на уроці української мови в 6 класі сприяють розвитку навичок спілкування, вміння висловлюватися, критично мислити, переконувати та вести дискусію.

Література

1. Баханов К. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі : монографія. Запоріжжя : Просвіта, 2000. 160 с.

2. Гайдар О. Інтерактивні методи навчання в роботі словесника. URL: <https://vseosvita.ua/library/statta-interaktivni-metodi-navcanna-v-roboti->

slovesnika-327890.html

3. Пересунько Т. Інноваційні технології навчання у розвитку творчих здібностей на уроках української мови та літератури. URL: <https://urok.osvita.ua/materials/mova/836>

4. Пометун І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібник. Київ, 2004. 192 с.

5. Ушакова І. Інноваційні технології навчання у розвитку креативності на уроках української мови URL: <http://metodportal.net/node/4499>

6. Ярошенко О. Групова навчальна діяльність школярів. Теорія і методика. Київ, 1997. 193 с.

Кислиця Дарія Анатоліївна – здобувач ступеня вищої освіти бакалавра факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: використання інтерактивних технологій на уроках української мови.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Родюк Н. Ю.

Тетяна Пшемиська

ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІКОДОВИХ ТЕКСТІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В 6 КЛАСІ

Полікодовий текст як особливий тип висловлювання став важливим методом навчання української мови в сучасній практиці. Цей факт обґрунтовується актуальністю принципу наочності. Так, присутність візуалізованих матеріалів на уроках української мови зумовлює зацікавленість темою, дає уявлення про предмет чи явище дійсності, що створюються у